

**HIZLI OKUMA İÇİN YAPILANDIRICI BİR
MODEL ÖNERİSİ:
HIZLI OKUMA VE ANLAMI YAPILANDIRMA
(PROF. DR. FİRDEVŞ GÜNEŞ)**

Ahmet KIRKKILIÇ*
Sedat MADEN*

ÖZET

Hızla gelişen dünyada eğitim teknolojileri ve becerileri kendilerini bu düzene adapte edebilmek için değişirler. Temel dil becerilerinden okuma da çağın bu gereğine uygun olarak hızlı okuma becerisine dönüşmüştür. Hızlı okuma bireye, bilgiye hızla ulaşma ve kullanma imkanı veren bir beceridir.

Çalışmamızda, hızlı okumayı tanıtmak, kavratmak ve öğretmek amacıyla hazırlanmış olan **Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma** adlı eser değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapılandırıcılık, Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma

**A CONSTRUCTIVIST MODEL PROPOSAL FOR
SPEED READING:
SPEED READING AND CONSTRUCTING
THE MEANING**

ABSTRACT

In rapidly evolving world, educational technologies and skills change for adapting themselves to this regulation. Reading, as one of the basic language arts, has been transformed into the skill of speed reading in accordance with the necessary of the modern world. Speed reading is a skill enabling to reach and use knowledge rapidly.

---

* **Prof. Dr.** , Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

* **Arş.Gör.** , Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, sedatmaden52@hotmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

In our study, it will be appreciated book of "SPEED READING AND STRUCTURING THE MEANING" which was prepared for the purpose of introducing, comprehending and teaching "speed reading".

Key Words: Constructivism, speed reading and constructing the meaning.

Doğru bilginin, yerini kullanılabilir bilgiye bıraktığı ve kesinliğin artık hız ile yer değiştirdiği günümüzde bilgi, hayatı idame ettirmeye bağlı olarak yoğunlaşmış, büyümüş ve o oranda da mikro düzeye (disiplinlerle) indirgenerek küçülmüştür.

Bireyin sağlıklı bir şekilde öğrenmesi ve öğrendiklerini kullanabilmesi beceri düzeyinde edinime bağlıdır. Bu da bilginin yerleşik alışkanlıklar hâlinde edinilmesine ve zihinde yapılandırılarak süreklilik arz etmesiyle gerçekleşebilir. Günümüz şartları, öğrenmeyi insanın zihinsel çabasına bırakmış, çağımızın öğretim anlayışı da bu çabayı bilginin zihinde yapılandırılarak yeni bilgilerin edinilmesine yardımcı olabilecek şekilde kazanılmasıyla eş görmüştür. Bilişim ve bildirişimin hayatın temeline yerleştiği bir dönemde tek yönlü düşünen ve uygulayan birey artık geçmişte kalmıştır. Çok yönlü düşünen, araştıran, sorgulayan, sorunlara çözümlerle yaklaşan, eski ile yeniyi birleştirebilen bireyler çağın gereğidir. Toplumların eğitim ve öğretim felsefeleri de bu bireye ulaşmak için yapılanmıştır. İnsan bilgiyi duyu organları ile birinci elden, başkalarının deneyimleriyle ikinci elden veya her ikisi ile zengin yollarla edinebilir. Ancak öğretim faaliyeti ile edindiklerini beceri hâlinde edinmeli ve alışkanlığa dönüştürmelidir. Günlük alışkanlıkları ile bilgilere ulaşmalı ve kullanılmalıdır. Alışkanlık ve beceriler çağın şartlarına bağlı olarak bilgiye hızla ulaşmayı ve kullanıp değerlendirme imkânını da bireye vermelidir. Bu nedenle insanın bilgiyi edinme ve anlamlandırma şekilleri etkin ve süratli olmalıdır. İnsanın bilgiye ulaşmada ve merakını gidermedeki en önemli araç, okumadır.

Okuma da çağın şartlarına uyum sağlamış, bilgiye ulaşmada potansiyel bir araç olarak hızlı okuma ve hızlı anlama şeklinde bir beceri hâlini almıştır. Bireyin hızlı okuyup anlamlandırabildiği ve bütün yapıyı değerlendirebildiği bu beceri, zamanın etkili kullanılmasını, daha fazla ürüne daha kısa zamanda ulaşılmasını beceri haline getirmiştir. Hızlı okuma, zamandan ve zihinsel

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

faaliyetlerden tasarruf sağladığından çağımızda da giderek önemi artmaktadır.

Yapılandırıcı yaklaşım, insan beyninin daha etkin ve verimli çalışması üzerine kuruludur. Hızlı okuma da insan beyninin daha hızlı algılama ve anlamlandırması için okuma becerisini geliştirmeye dayalı bir beceridir.

Tüm bu hususlar yapılandırıcı eğitim yaklaşımında hızlı okuma ve zihinsel becerilerin gelişimini zorunlu kılmaktadır.

Hızlı okumada bireyin dakikada okuduğu kelime sayısından çok, metni anlama süresi önemlidir. Burada “hız, bir metnin sonuna ulaşma süresini değil, bir metinden bilgileri alma süresini” anlatır(Güneş,2009;5). Hızlı okuma, giderek isteğe bağlı bir kişisel gelişim materyali olmaktan çıkmakta, öğretim konusu olmaktadır. “Okumada hız birçok insanın istediği bir beceridir. Gerçekten hızlı okuyabilirsiniz kısa bir zamanda daha fazla kitap okuyabilirsiniz. Dakika başına okunan harf ve kelime sayısı ile okuma hızı belirlense de asıl olan bireyin okuma ve anlamadaki yeteneğidir. Eğitilen bazı okuyucular dakikada 10 000 kelimeye ulaşabilmektedir. Tabii bu ihtilafli bir mevzudur. Ancak hızlı okumayı sağlamak için fert metnin geniş parçasını görebilmeli, bunun için çeşitli teknikleri bilmelidir” (Josh Atree)¹.

Hızlı okumaya başlamadan önce bazı teknikleri bilmeli ve bazı niteliklere sahip olunmalıdır.

- 1) Hızlı okumak için istek,
- 2) Yeni bir bilgi için şans verme,
- 3) Motivasyon, disiplin ve kesintisiz pratik yapma.

Bu üç yoldan hareket edilirse başarı meydana gelir (Melvin Ng.)².

İnsanın günlük yaşamında, temel dil becerilerini kazandıktan sonra en çok bilgi edindiği ve anlamlandığı dil becerisi okumadır. Okuma; yazılı metinlerin, sembollerin sesli hâle dönüştürülüp anlamlandırılmasıdır. Okumanın ve yapılandırarak anlamının önemine ve bilgi çağının gereklerinden dolayı vazgeçilmez olan hızlı

¹ Josh Atree, Course Reading Speed Improves Cognition And Comprehension, <http://waymore.info> 03-03-09

² Melvin Ng, Various Speed Reading Techniques, <http://www.onlineearnings.net> 04-03-09

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

okuma üzerine dikkat çeken önemli bir çalışma Firdevs Güneş'in *HIZLI OKUMA VE ANLAMI YAPILANDIRMA* adlı kitabıdır. Konunun temel ilke, yöntem ve gelişimini, uygulamaya dayalı bir beceri süreci olarak tanıtan kitaptan hareketle aydınlatacağız.

Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma adlı eser, 16 ana bölümden ve bu bölümlerin kavramsal ve uygulama yönlerini detaylı/örnekli bir şekilde açıklayan alt başlıklarından oluşmaktadır.

Güneş, eserinde öğretimde bir alan olarak tanınma süreci geçiren hızlı okumayı yapılandırıcı öğretim anlayışını temele alarak etkileşim ve işlev boyutuyla incelemiştir. Eser, diğer kaynaklar gibi bir kurs alıştırma veya etkinlik kitabı olmaktan çok, hızlı okuma ve anlama öğretimi için gerekli ilke, yöntem ve teknikleri kullanım aşamaları ile tanıtan, hızlı okuma türlerini açıklayan etkinlikler ve metin örnekleri sunan bir başvuru kaynağıdır.

Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma

Kitabın ön sözünde çalışmanın amacı özetlenmiştir. Güneş, bilgiye ulaşmanın çağımızdaki değişim ve dönüşümünü izah ederek bilgiye ulaşmanın en üstün yolunun okuma olduğunu belirtmiştir. Okumanın insan yaşamı için önemi, çok yönlü işlevinden hareketle hızlı okumanın bu süreçteki yeri tespit edilmiştir. Hızlı okumayı bu süreçte önemli bir ihtiyaç olarak gören Güneş, eserini de bu ihtiyacı dikkate alarak yazmıştır.

Eserin ilk bölümünde yazar, hızlı okumanın kuramsal zeminini insan eğitimindeki gelişmelerden hareketle oluşturmuştur. Ülkemizde ve dünyada uygulanan eğitim yaklaşımı yapılandırıcılık izah edilmiştir. Yapılandırıcılığın insana ve eğitim ortamlarına kazandırdıkları ile önemi vurgulanmıştır.

Dilin kullanım alanları ya da temel becerileri ilköğretim I. kademe programına göre dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu olarak sıralanmıştır. Bu beceriler içinde öğrenme sürecinde en çok okumanın aktif olduğu savunulmuştur. “Okuma bireyin dil, zihinsel, sosyal ve kültürel gelişimine büyük katkılar sağlamaktadır (Güneş, 2009; 2).” ifadesine ek olarak okumanın yaşamdaki gerekli üst düzey iletişim becerilerinin gelişimine faydası olduğu söylenmiştir. Yazara göre, okumanın geliştirilmesi yanında hızlı yapılması da büyük önem taşımaktadır. Bu önem artık bir kişisel gelişim faaliyeti değil, bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Hızlı okuma becerilerinin gelişmesi okumanın eksiksiz ve etkili olmasına bağlıdır. Okuma ve hızlı okuma ile ilgili yaşanan

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

gelişme ve araştırmalar bölümünün ilerleyen kısımlarında alt başlıklarda verilmiştir:

İlgili bölümde hızlı okuma için şu tanım yapılmıştır. “Yapılandırıcı yaklaşıma göre hızlı okuma, yazı denilen çizgilerin anlamını araştırma, keşfetme, yorumlama, yeniden anlamlandırma ve zihinde yapılandırma değildir. Hızlı okuma yüzeysel bir okuma değildir. Sadece çapraz ya da düz okuma da değildir. Tam tersine hızlı okuma, anlayarak ve zihinde yapılandırarak yürütülen okumadır. Hızlı okuma sürecinde okuma, anlama ve zihinde yapılandırma işlemleri daha hızlı yürütülmektedir. Bu nedenle yapılandırıcı yaklaşımda hızlı okuma ayrı bir alan olarak ele alınmakta; öğretim süreci, aşamaları, öğretilecek beceriler ve teknikler çeşitli araştırmalarla saptanmaktadır (Güneş; 2009;5).“

İlgili bölümde hızlı okuma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan yeni yöntem ve teknikler iki ana başlıkta toplanmıştır: Tam Okuma ve Seçmeli Okuma Yöntemi. Uygulamadaki teknikler ise, bu iki ana yöntemin okuma hızı ve anlamın zihinde yapılandırılmasına yönelik yapılan çeşitli alıştırmalar ve aktiviteleri kapsar.

Uygulamadaki Gelişmeler

Bu başlık altında hızlı okumanın tarihî kökeni açıklanmıştır. Hızlı okuma çalışmalarının temelini 1768 yılında Fransa’da Claude-François Lizarde de Radonvilliers atmıştır. Bu faaliyetten sonra 18. yy.’dan bugüne Leclerc (1843-Fransa’da), Dr. Emile Javal (1878-Sorbonne Univ.), Henri Bergson (1897), Dr. William H. Bates (1930-Amerika) gibi isimler hızlı okumanın bilimsel bir alt yapı ile şekillenmesi ve öğretimi için gerekli olan denemelere örnekler vermişlerdir.

Günümüzdeki gelişmelere bakıldığında yazar, okumanın eskiden yüksek sesle yapıldığını ancak bugün okumanın sessiz yapıldığını ve hıza önem verildiğini işaret etmektedir. Günümüzde hızlı okuma becerisinin gelişiminde ve öğretiminde dikkat edilecek olan alt alanlar belirlenmiş ve yazar bu bölümde hızlı okuma öğretiminde izlenecek yolu açıklamıştır. Hızlı okuma ile ilgili kuramsal ve tarihî gelişmeler verildikten sonra devamında yazar, okuyucuya veya öğrenciye bazı önerilerde bulunmuştur.

Yaklaşım ve Modeller

Hızlı okuma çalışmaları eğitim yaklaşımlarına, yöntemlerine, hedef kitlenin özelliklerine, okuma süreç ve tekniklerine göre şekillenmektedir. Yazara göre, hızlı okuma

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

çalışmaları dil öğretim yaklaşımları dikkate alındığında davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı olarak planlanabilir.

Okuma ve hızlı okuma konusunda bugüne değin süreç ve işlem basamakları açısından farklılık gösteren çeşitli modeller geliştirilmiştir. Bu bölümde hızlı okuma modelleri sürece uygulanışı ve aşamaları ile açıklanmıştır. Genel olarak bölümde açıklanan hızlı okuma modelleri yapılandırıcı yaklaşımın okuma sürecinde gerekli kıldığı modelleri(*Gelişimsel Model, İşlemsel Model, Etkileşimsel Model, Okuma Teknikleri Modeli*)dikkate almıştır.

Hızlı okuma becerileri gelişmiş veya tam olarak gelişmemiş okuyucular için bugüne kadar çeşitli ülkelerde yapılan alıştırmalar bulunmaktadır. Hızlı ve yavaş okuyucuların kullandıkları teknikler hızlı okuma modelleri başlığı altında verilmesine rağmen aslında bu teknikler okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik laboratuvar çalışmalarından ibarettir. Hızlı ve yavaş okuyucular için örnek teknikler tablo hâlinde açıklanmıştır (*Tablo Güneş,2009; 23*).

Okuma Ortamını Düzenleme

Okuma ortamını düzenleme başlıklı bölümde uygun okuma ortamını düzenleme ve düzenlenmiş okuma ortamlarında bireyin okumaya hazırlığına dair hususlar anlatılmıştır. Okuma ortamı; ışık düzeni, oturma düzeni, sessiz ortam, havalandırma ve ısı gibi açılardan hazırlanmalıdır. Okuyucu da okumaya zihinsel hazırlık, okuma ilgisini belirleme, güdülenme, nefes alıp-verme ve beslenme gibi açılardan hazırlanmalıdır.

Okuma Düzeyini Belirleme

Dördüncü bölümde okuyucunun okuma düzeyini belirlemek için gerekli olan ölçme ve değerlendirme teknikleri ayrıca okuma düzeylerinin belirlenmesinde kullanılacak örnek metinler sunulmuştur. Bölümün sonunda öyküleyici ve bilgilendirici iki metin ve metin sonrası kullanılacak ölçme araçları verilmiştir. Bu şekilde okuyucu metni okuyacak ve ardından metin sorularını cevaplayacak; böylece okuma hızını ve anlama düzeyini belirleyebilecektir.

Bölümde okuma hızı ve anlama düzeyini belirlemeye ve ilk değerlendirmeye dair alt başlıklar verilmiştir. Okuma hızını belirlerken hız alıştırmaları, kelimelerle ve harflerle ölçme şeklinde yapılabilir. Okuma hızı ile ilgili araştırmaların ilk olarak ilköğretim öğrencilerinin sesli ve sessiz okuma hızlarını belirlemek için yapıldığı örneklenilerek izah edilmiştir. Okuma faaliyetinde hızın artırılması anlamın kavranması ile doğru orantılıdır. Anlam, çeşitli zihinsel süreçler sonucunda yapılandırılır. Okuma sürecinin sonunda metinde

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

verilmek istenen anlam tam olarak kavranmadıysa okuma sürecinde bir eksiklik vardır. Bu eksiklik ortamdandır, hızdan veya bireyin hazırlığından kaynaklanabilir. Okuma sürecinde ve diğer dil becerilerinin kullanımında anlama düzeyini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla yapılacak olan bazı işlemler bu kısımda çeşitli alt başlıklarla ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma eserinde yazarın sonuç bölümünde de açıkladığı üzere hızlı okuma sürecindeki ölçme ve değerlendirme okuma öncesinde(ilk değerlendirme), okuma esnasında ve okuma sonrasında yapılmaktadır. İlk Değerlendirme kısmında yapılan değerlendirmenin okuma faaliyetine başlamadan önce okuyucunun sahip olduğu özellikleri belirlemeye yönelik olduğu belirtilmiştir. Bu ölçme ve değerlendirme yapılandırıcı yaklaşımın eğitim ortamlarına kazandırdığı süreç odaklı ölçme-değerlendirmeye de uygundur. İlk Değerlendirme başlığında yazar, giriş değerlendirmesi veya hazır bulunuşluğun tespitine yönelik değerlendirmenin beş aşamalı olarak(a) *Kronometreyi kullanma b) Okuma ve anlama ölçeklerini kullanma c) İlk değerlendirme metinleri d) Değerlendirme tablosunu kullanma e) Sonuçları yorumlama*) yapılmasını önermiştir.

İlk değerlendirme için örnek metin(Dost Kazanma Sanatı) de verilmiştir (Güneş, 2009; 51).

Görme Çabukluğu

Yazarın bölüme girişte belirttiği gibi hızlı okuma ve hızlı anlamının sağlanabilmesi için öncelikle görme çabukluğunun artırılması şarttır. Okuma süreci, görme ile başlar, zihinsel işlemlerle anlamlandırılır ve önceki bilgi şemalarına eklenerek yapılandırılır. Bu üç aşama okuma sürecinin başarılı olması, aynı zamanda hızlı okumanın gelişimi için gereklidir. Görme duyusunda sorunu olan ancak anlama da başarılı bir yetişkin süreçte güçlük çekebilir. Bu nedenle görme-anlama-zihinde yapılandırma becerileri bir bütünlük içinde geliştirilmelidir. Eserin beşinci bölümünde okuma eyleminin bileşenleri ve işlevleri, verimli kullanım yolları ve uygulamada yaşanan aksaklıklar için öneriler açıklanmıştır. Buradan hareketle bölümde, gözün işlevleri ve hareketleri, gözü etkili ve verimli kılma görme çabukluğunu geliştirme üzerinde durulmuştur. Tüm alt başlıklar için örnek etkinlikler de sunulmuştur.

Kelime Tanıma ve Zihinsel Sözlük

Kelime tanıma, “kelimeyi sesinden, şekil görünümünden, telaffuzundan ve ona uygun ipuçlarından tanımaya denilmektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Zihinsel sözlük, bellekte kelimeler ve bilgilerin depolandığı bölüm olarak tanımlanabilir (Güneş,2007;191,203)." Hızlı okuma süreci görme alanın genişletilmesine, görmenin çabuklaştırılmasına, kelimelerin tanınmasına ve anlamın zihinde yapılandırılmasına bağlıdır. "Günümüz araştırmalarına göre okuma, iki temel beceriye dayanmaktadır. Bunlardan birincisi kelime tanıma ikincisi de anlamadır. Hızlı okumak için önce yazılı kelimeleri tanımak ve onlara hakim olmak gerekmektedir (Güneş,2009; 85)." Bu amaçla eserin altıncı bölümünde kelime tanımının önemi, modelleri, zihinsel sözlük geliştirme, kelime tanıma becerilerini geliştirme gibi konular üzerinde durulmuştur. Her alt bölüm için örnek etkinlikler ve değerlendirmeleri de sunulmuştur.

Görme Yelpazesini Genişletme

Hızlı okumada görme yelpazesinin genişliği beklenen başarının düzeyini belirler. Bir göz duruşunda veya göz sıçramasında daha fazla kelime görebilmek daha hızlı okumak demektir. Günümüzde genellikle "görme alanı ile görme yelpazesi birbirine karıştırılmaktadır. Görme alanı, gözün görebildiği bütün bir alana denilmektedir. Okumada gözün bir duruşta görebildiği harf ve satır sayısı olarak kullanılmaktadır (Güneş,2009; 121)." Ancak bu alan içersinde okumak için gözün algıladığı kısma görme yelpazesi denir. Görme yelpazesini genişletme çalışmalarında amaç, bir göz duruşunda daha fazla sayıda harf ve satır görebilmektir. Her okuyucunun sahip olduğu bir görme alanı vardır. Bu alanı okumada kullanmadıkları için görme yelpazeleri dardır. Eserin yedinci bölümünde kullanılmayan görme alanını kullanıma açarak görme yelpazesinin genişletilmesi sağlanarak daha fazla satır ve harf ile okuma hızının yükseltilmesine yönelik çeşitli bilgi, teknik ve etkinlikler verilmiştir. Bölümde bireyin okumada görme alanını etkinleştirme, görme yelpazesini genişletme, etkili ve verimli kullanması üzerinde durulmuştur.

Hız Kazanma ve Geri Dönüşleri Önleme

Okumada hız kazanmak için çeşitli alıştırmalar yapılmalıdır. Ancak bu alıştırmaları yaparken gözün gereksiz hareketlerinin de önüne geçilmelidir. Eserin sekizinci bölümünde hız kazanma, gözün gereksiz hareketleri ve geriye dönüşlerini azaltma konu edilmiştir. Bu amaçla hız kazanma için gerekli giriş davranışlarına ve hız kazanma yollarına, geri dönüşlerin azaltılmasına yönelik çalışma örnekleri verilmiştir.

Anlama Becerilerini Geliştirme

Okuma sürecinin ve hızlı okuma becerisinin ikinci önemli bileşeni anlamadır. Bir metindeki görsel işaretleri çözmek, okuyarak

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

seslendirmek anlamı kavradığımız anlamına gelmez. Anlama daha karmaşık ve çok katmanlı bir süreçtir. “Metni anlamak için bilgileri, yargıları, düşünceleri, kelimelerin farklı anlamları ve içeriği vb. açılardan incelemek gerekir. Anlamak, metinde anlatılanı anlamaktan daha çok anlatılmayanı da anlamak demektir. Metindeki bilgileri karşılaştırma ve sorgulama yapmaksızın düz ve boş bir şekilde okumak, anlamada önemli bir başarısızlık nedeni olmaktadır (Güneş, 2009; 190).” Son gelişmelerle birlikte anlamının geliştirilebilir bir beceri olduğu saptanmıştır. Anlama sürecinin aşamaları ve geliştirilecek becerileri öğretime konu olmuştur. Eserin dokuzuncu bölümünde anlama ve öğretimi, hızlı okuma ve hızlı anlama birlikteliği, anlama modelleri, anlama süreçleri ve teknikleri , anlama düzeyleri, çeşitli anlama teknikleri üzerinde durulmuştur. Bölümde anlatılanlar örnek etkinliklerle zenginleştirilmiştir.

Anlamı Yapılandırma

Okuma ve hızlı okumada anlama becerilerinin geliştirilmesi yapılandırıcı bir süreçte şekillenmelidir. Önceki anlamlar ile yeni edinilen anlamlar birtakım zihinsel işlemlerle birlikte yapılandırılırsa daha sonraki okumalarda hem okuma hem de anlamada hız artırılabilir. Anlamı yapılandırma, Güneş’in hazırladığı eserin ikinci önemli amacıdır. Hızlı okuma becerilerini geliştirme kadar anlamı yapılandırma da okuma sürecindeki hıza ve başarıya etki eder. “Metindeki anlamın kalıcılığını sağlamak için anlamı yapılandırmak gerekmektedir (Güneş, 2009; 217).” Eserin onuncu bölümü, anlamı yapılandırmaya dair çeşitli bilgi, teknik ve bunların yapılandırıcılık çerçevesine uygunluğuna dair açıklamalara ayrılmıştır. Verilen bilgi ve teknikler için örnek metin ve etkinlikler sunulmuştur.

Bu bölümde ve diğer bölümlerde örnek olarak sunulan etkinlikler için değerlendirmeler yapılmıştır. Bölüm, anlamı yapılandırma, anlamı yapılandırma aşamaları , çeşitli teknikler şeklinde alt başlıklara ayrılmıştır. Hızlı okumanın, esere göre biri *tam okuma* diğeri de *seçmeli okuma* olmak üzere iki türü bulunmaktadır.

Tam Okuma Yöntem ve Teknikleri

Tam okuma, hızlı okumanın günlük hayatta en çok kullanılan türüdür. “Tam okuma, bir metindeki kelime ve cümlelerin hiçbirini atlamaksızın tümünü okumaya denir. Bu okumada metnin satırları soldan sağa çizgi şeklinde izlenerek okunmaktadır. Göz, satırları izlerken zihin de yazarın düşüncesine ve metindeki olayların akışına eşlik etmektedir (Güneş, 2009;239).” Öğrencilere okuma eğitiminde ilk olarak tam okuma becerileri kazandırılmaktadır. İlköğretim döneminde zorunludur. Tam okuma sadece metni baştan

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

sona okuma değil, aynı zamanda metinde verilen bilgileri inceleme, resimleri, şemaları, grafikleri anlama, bunları birleştirerek anlamlar oluşturma sürecidir (Güneş, 2009;240).” Günümüzde ilköğretim programlarında birer dil becerisi olarak kabul edilen görsel okuma ve görsel sunu tam okumanın gerçekleşmesi açısından önemlidir. Eserin on birinci bölümünde tam okumanın bir okuma türü ve yöntemi olarak ne olduğu ve önemi, tam okumada göz ve zihin çalışması, tam okumanın aşamaları ve tam okuma için çeşitli yöntem ve teknikler üzerinde durulmuştur.

Seçmeli Okuma Yöntem ve Teknikleri

Hızlı okumayı gerçekleştirmek için bir yöntem ve okuma türü olan seçmeli okuma günlük hayatta sık sık kullanılır. “Seçmeli okuma yoluyla metinden önemli bilgiler hızlıca seçilmekte, bunlar birleştirilerek anlaşılmakta ve okuyucu zaman kazanmaktadır (Güneş, 2009;255).” Eserin on ikinci bölümü seçmeli okumaya ayrılmıştır. Bu bölümde seçmeli okuma ve yararları, seçmeli okumada göz ve zihin, seçmeli okuma yöntemi ve uygulanması, seçmeli okuma teknikleri üzerinde durulmuştur. Metinler yardımıyla tekniklerin kullanımı örneklenmiştir.

Kaymağını Alma Tekniği

Seçmeli okuma tekniklerinden biri olan Kaymağını Alma metinden önemli bilgileri seçerek almaya dayalıdır. En etkili tekniklerden biridir. Ayrıntıları hızla geçip metnin ana fikrine ulaşmak için kullanılır. Eserin on üçüncü bölümü kaymağını alma tekniğinin önemi, yararları, tam okumadan farkı, uygulama aşamaları , uygulama önerileri ve örnek metinlere ayrılmıştır.

Yerini Bulma Tekniği

Seçmeli okuma tekniklerinden biri olan yerini bulma, anahtar sözcüklerden hareketle seçmeli okumayı sağlar. Eserin on dördüncü bölümünde yerini bulma tekniği ve önemi, kaymağını alma tekniğinden farkı, uygulama aşamaları, uygulamada kullanılan yerini arama teknikleri örnek olacak etkinlik örnekleri ile açıklanmıştır.

Ekran Okuma

Var olan alışkanlık ve becerilerde değişime sebep olan bilgi ve teknoloji dönemi, hızlı okuma gibi okuma alışkanlıkları ve bilgiye ulaşma yollarında da yenilikler getirmiştir. Ekran okuma bu şekilde gelişmiş bir teknolojik okuma diyebiliriz. Ekran okuma kitap ya da bir sayfanın yarısının bir ekrandan okunmasıdır. Yapılan araştırmalar, ekrandan okumanın gözleri yorarak başarıyı ve hızı düşürdüğünü kanıtlamıştır. Gün içinde parlak bir ekranda okuma süresi çok fazla

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

olmamalıdır (Bk.Güneş:2009). Kitapların artık elektronik ortamda sunulması ekran okumayı zorunlu hâle getirmektedir. Eserin on beşinci bölümünde ekran okuma ve önemi, özellikleri, ekrandan okunabilirlik, uygulama önerileri örneklerle verilmiştir.

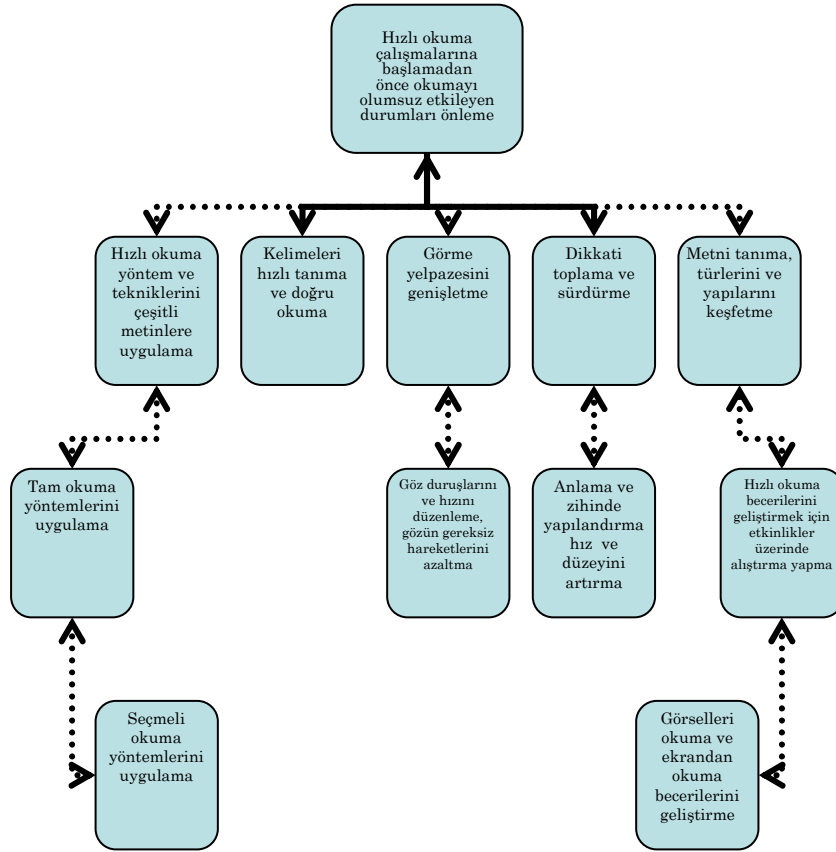
Sonuç ve Öneriler

Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma kitabının on altıncı kısmı Sonuç ve Önerilere ayrılmıştır. Sonuç kısmında kitap boyunca yapılan etkinliklerle okuyucunun kendisini üç aşamada değerlendirmesinin istenildiği belirtilmiştir. Okuyucu, *Okuma Düzeyini Belirleme* bölümünde verilen örneklerdeki I.Değerlendirme ile başlangıç değerlendirmesinin, II. III. IV. Değerlendirmelerle de süreç değerlendirmesinin, Yerini Bulma Tekniği bölümündeki son okuma ve değerlendirme ile de sonuç değerlendirmesini yapmıştır. Yazar, yapılandırıcı yaklaşımın sürece dayalı ölçme ve değerlendirme şeklini kitabın tümündeki uygulamalarda dikkate almıştır.

Yazar, okuyucuya hızlı okuma eyleminde dikkate alması gereken bazı önerilerde bulunmuştur.

- a) Yazarın düşüncesini tahmin etme
- b) Çeşitli okuma tekniklerini kullanma
- c) Zihinsel sözlüğünü zenginleştirme
- d) Dikkati toplama
- e) İyi okumanın kuralları

Kitapta üzerinde durulan hızlı okuma ilkeleri ve alt alanlar, hızlı okuma sürecinde yapılması gerekenlere göre düzenlenmiştir. Kitaba göre hızlı okuma sürecinin katmanları aşağıdaki sırayı izleyen bir ilişki içindedir.

Kitap boyunca bölümlerde teorik bilgilerin pratiğe aktarılması için verilen etkinlikler ve örnek uygulamalardaki soruların cevapları Kaynaklar kısmından sonra verilmiştir.

On altı ana bölümden müteşekkil olan *Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma* adlı çalışma;

1) Hızlı okuma için yurt dışında yapılan araştırma ve alıştırmaları örnek alması,

2) Bugüne kadar hazırlanmış kurs el kitabı mahiyetindeki hızlı okuma kaynaklarından farklı olarak teoriye önem vererek pratiği unutmaması,

3) Okuma sürecini görme, anlama ve zihinde yapılanma bileşenleri ile bir bütün olarak görmesi,

4) Yapılandırıcı yaklaşımı dikkate alarak hızlı okumaya yaklaşması,

5) Kitapta verilen etkinlik örnekleri ve metinlerin okuyucuya kolayca kendini deneme imkânı vermesi,

6) Görme yelpazesi, göz çabukluğu, kelime tanıma, zihinsel sözlük gibi açılardan okumaya yaklaşması ve okumaya yeni boyut kazandırması,

7) Eğitim-öğretim programlarını dikkate alarak hızlı okuma için bir kaynak kitap oluşturması,

8) Yeni eğitim-öğretim yaklaşımına uygun olarak görsel materyalleri de hızlı okumaya katması,

9) Elektronik kitapların yaygınlaştığı bir dönemde hızlı okuma tekniği olarak ekran okumayı örnek vermesi ve olumsuz tarafları hakkında da uyarı yapması,

10) Okumanın yazılı unsurlardan ibaret olmadığını savunması, hem okumada hem de hızlı okumada anlamın zihinde yapılandırılmasına önem vermesi,

11) Hızlı okumayı okuma becerisinden ayrı görmemesi

gibi çoğaltılabilecek özelliklerinden dolayı örnek bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır. Tüm akademisyen ve öğrencilerin hatta bilgiye hızlı ulaşmak isteyen herkesin edinmesi gereken bir öğretim kaynağıdır.

KAYNAKÇA

GÜNEŞ, Firdevs. (2007). **Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

GÜNEŞ, Firdevs. (2009) *Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

MELVİN, Ng, *Various Speed Reading Techniques*, <http://www.onlineearnings.net> 04-03-09.

JOSH, Atree, *Course Reading Speed Improves Cognition And Comprehension*, <http://waymore.info> 03-03-09.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*